Hollandsch Zuid-Afrika.

ADRES VOOR REDACTIE:
AMSTERDAM, DAMRAK 95 (TEN KANTORE DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING).
ADRES VOOR ADMINISTRATIE:
J. H. DE BUSSY, ROKIN 60, AMSTERDAM.

OFFICIËELE MEDEDEELINGEN

VAN HET BUREAU VAN DE NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De Redactie van het Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel wat het geïllustreerd gedeelte, als wat het bijvoegsel voor algemeen nieuws betreft) wordt bezorgd onder toezicht van het *Bureau* van de *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging.*

HET DOEL DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* stelt zich ten doel (zie Art. 1 der *Statuten*):

Binnen de perken, door de internationale rechtsverhoudingen aangewezen, door alle wettige middelen al datgene te doen, wat strekken kan om:

1°. de banden met onze stamgenooten in Zuid-Afrika nauwer toe te halen en, in overleg met hen, aldaar hulpbronnen voor landbouw, nijverheid, handel en andere stoffelijke belangen te openen en te ontwikkelen of de opening en ontwikkeling daarvan te bevorderen;

2°. de publieke opinie zoo ten onzent als in het buitenland over de toestanden in Zuid-Afrika voor te lichten.

Elk streven om bij wijze van propaganda op de zedelijke of godsdienstige gesteldheid der bevolking dezerzijds invloed uit te oefenen, blijft daarbij uitgesloten.

LEDEN EN DONATEURS.

Leden der Vereeniging zijn zij, die met het hierboven (volgens Art. 1 der *Statuten*) omschreven doel instemmen en eene jaarlijksche bijdrage betalen van tenminste *Drie Gulden.* Het boekjaar der Vereeniging loopt van 1 Januari tot 31 December (zie Art. 5 der *Statuten*).

Het staat aan de afdeelingen vrij, *begunstigers* aan te nemen, die eene geringere jaarlijksche bijdrage dan 3 gulden, doch ten minste 1 gulden betalen (zie Art. 5 der *Statuten*).

De algemeene vergadering heeft, op voordracht van het bestuur, de bevoegdheid *eereleden* te benoemen, die dezelfde rechten hebben als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Donateurs zijn zij, die minstens 100 gulden in eens in de kas der Vereeniging storten; ook deze hebben gelijke rechten als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Aan de *Leden* der *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* wordt, krachtens hun lidmaatschap en zonder vergoeding van eenigerlei aan de uitgave verbonden kosten, dit Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel het Geïllustreerde als het Algemeene gedeelte) geregeld toegezonden.

VERKORTE NOTULEN van de Vergadering van het Hoofdbestuur der Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging, op Zaterdag 2 April 1910, des namiddags te 2 uur, ten kantore der *Zuid-Afrikaansche Voorschotkas,* Damrak 95, Amsterdam.

Aanwezig de Heeren: Middelberg, voorzitter; Van den Berg, Kiewiet de Jonge, De Louter, Verkouteren, Bruchner, Bell, Pont, Emous, Lingbeek en Mansvelt.

Afwezig met kennisgeving de Heeren: Muller en Van Reesema.

De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Mededeelingen.

De Voorzitter deelt mede, dat de autoriteiten der Ned. Herv. Kerk in Transvaal zich bereid verklaard hebben, genoegen te nemen met de voorgestelde regeling betreffende *de inschrijving en het examineeren van Afrikaansche theologische studenten in Nederland.* Het desbetreffende schrijven der Synodale Commissie zal eerlang officiëel beantwoord worden.

Ook doet de Voorzitter eenige mededeelingen betreffende de *Nederlandsche Kamers van Koophandel te Pretoria en te Johannesburg,* welke laatste schijnt te bloeien en ook een goede monsterkamer bezit.

Het *saldo der gelden voor de uitzending van Nederlandsch vee* bleek reeds vóór jaren in het Boerenhulpfonds gestort te zijn; maar kan, desverlangd, teruggegeven worden.

Verdere mededeelingen blijven voor de eerstvolgende vergadering en voor de Algemeene Vergadering in Mei bewaard.

Besluiten.

De Vergadering neemt met genoegen kennis van een waardeerend artikel in *De Volkstem* van 18 Februari l.l. betreffende *het Maandblad* en *het werk der Vereeniging.*

In verband hiermede wordt besloten, den heer *B. G. Versélewel de Witt Hamer,* mede-redacteur van *de Volkstem,* uit te noodigen, als *correspondent der Vereeniging* te willen optreden.

Besloten wordt:

a. vooreerst nog niet in te teekenen op het nieuwe werk: *Cory's „The Rise of South Africa;*

b. op verzoek een exemplaar van het *Maandblad met Bijblad* te doen zenden aan de *Koninklijke Bibliotheek te 's Gravenhage;*

c. een rekest te richten tot de Regeering, verzoekende *gelijkstelling van het Matriculatie-Certificaat der Kaapsche Universiteit en het Transvaalsch University College* met de getuigschriften, vereischt voor toelating tot de *Rijksveeartsenijschool te Utrecht;*

d. de noodige stappen te doen tot *vernieuwing van het Koninklijk Besluit,* waarbij de Vereeniging rechtspersoonlijkheid verkreeg;

e. aan de Algemeene Vergadering in Mei e.k. voor te stellen, aan *Dr. W. J. Leyds het eerelidmaatschap* der Vereeniging aan te bieden;

f. stappen te doen tot bekoming van *fondsen voor nieuwe beurzen,* daar alle beschikbare beurzen zijn toegezegd;

g. *het Cars-Geert-de-Jonge-fonds* te regelen tot ondersteuning van de opvoeding van diens kinderen;

h. de bevoegde autoriteiten te naderen, ten einde, zoo mogelijk, ook te Amsterdam *colleges in de Zuid-Afrikaansche geschiedenis* te doen geven.

Voorts wordt nog besloten:

a. een *verzoek om ondersteuning van C. L. H.* in handen van Prof. de Louter te stellen voor verder onderzoek en rapport;

b. £ 25.— te zenden aan den Consul-Generaal der Nederlanden te Pretoria, ten behoeve van het *Hollandsch Mannenkoor aldaar;*

c. aan te houden voor verder onderzoek een *voorstel tot ondersteuning* van een door de Afrikaansche Christelijke Vrouwen Vereeniging in de Kaapkolonie te stichten *Huishoudschool voor arme Afrikaansche meisjes;*

d. *een toelage van £ 25.— per jaar* beschikbaar te stellen

ten behoeve van *een Afrikaansch student aan de Rijksveeartsenijschool te Utrecht;*

e. vooreerst nog *niet nieuwe ondersteuning* te verleenen aan de *Vereeniging Hulpbetoon te Pretoria;*

f. tezamen met het Hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond en het Bestuur der Vereeniging „Zuid-Afrikaansche Stichting Moederland" *de Afdeeling Kaapstad van het Algemeen Nederlandsch Verbond* te helpen, een inrichting tot stand te brengen voor het *onderricht in de Nederlandsche taal en het Nederlandsch lied.*

g. uit het saldo der laatste Kruger-collecte £ 180.— beschikbaar te stellen voor *een Hollandsche school in Zuid-Afrika.*

Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland zendt uit Peking een groet aan zijn oud-medeleden van het Hoofdbestuur en blijken van blijvende *belangstelling in het werk der Vereeniging.*

Aangehouden voor verdere behandeling worden:

a. een voorstel van Dr. Hendrik Muller betreffende het *schenken van het borstbeeld van President Steyn* aan het Staatsmuseum te Bloemfontein;

b. de *vertegenwoordiging van de Afdeeling Rotterdam* in het Hoofdbestuur;

c. bespreking der *bezwaren,* geopperd door Dr. H. G. Breyer te Johannesburg, *tegen de toelating tot de Nederlandsche Hooge Scholen van bloot gematriculeerde Afrikaner studenten;*

d. de *gelijkstelling van het Britsche B. A.-diploma* met Nederlandsche getuigschriften;

e. een klacht over *het uitgeven van Hollandsche boeken door Afrikaansche schrijvers in Engeland.*

Ontvangen:

a. dankbetuiging van het Comité van het Monumentfonds te Bloemfontein voor *gezonden bijdrage;*

b. een ex. van *Dr. E. C. Godée Molsbergen's Geschiedenis van Zuid-Afrika* voor *schoolgebruik;*

c. Reglement van de Zuid-Afrikaansche Studenten-Vereeniging te Amsterdam.

De eerstvolgende Bestuursvergadering zal gehouden worden op *Zaterdag 23 April e.k.* en de *Algemeene Vergadering* op *Zaterdag 28 Mei e.k.*

De Secretaris,
N. Mansvelt.

Jaarverslag van de Vereeniging „Herman-Coster-Fonds".

Het negende jaarverslag van bovengenoemde vereeniging vangt aan met de mededeeling, dat het leden-tal met twee is vermeerderd. In termen van art. 11 der Statuten werd den 19den Maart 1909 in een vergadering van leden de heer Mr. W. Cnoop Koopmans opnieuw tot lid van het bestuur herkozen, die zich deze herbenoeming liet welgevallen. Volgens rooster is ditmaal de beurt van aftreding aan den heer Prof. Dr. P. J. Blok, die echter herkiesbaar is.

Gedurende het jaar 1909 werden aan acht personen beurzen of toelagen verstrekt en wel aan drie studenten in de theologie (van wie twee te Amsterdam en één te Utrecht), aan twee in de medicijnen (te Amsterdam), aan één in de rechten (te Leiden), aan één in de pharmacie (te Leiden) en aan één gymnasiast (te Utrecht). Betreffende allen ontving het bestuur van hunne onderscheiden „tutors" gunstige berichten. Twee der theologische studenten legden met gunstig gevolg het doctoraal examen af, terwijl de derde een beroep naar Transvaal ontving, dat door hem werd aangenomen. Van dezen jongen predikant, die thans met zijn echtgenoote reeds op reis is naar zijn bestemming, koestert het bestuur de beste verwachting, ook voor de nationale zaak. De jurist deed ook met goed gevolg zijn „doctoraal". Verwacht wordt, dat zoowel hij als de beide eerstbedoelde theologen, alsook de pharmaceut, in de tweede helft van het jaar reeds ons land zullen verlaten hebben om in de Afrikaansche maatschappij de plaats te gaan innemen, waarvoor zij zich hier in Nederland met zooveel ernst en ijver hebben voorbereid. De beide medici legden op of binnen den gewonen tijd het natuurkundig examen af en de gymnasiast bereidt zich voor voor het eind-examen, dat dit jaar zal gehouden worden.

Twee nieuwe beurzen werden toegekend: een aan een Kaapschen student, die reeds het „Bachelor of Arts"-examen der Kaapsche Universiteit had afgelegd, en een aan een jongen Transvaler, die pas onlangs in het Matriculatie-examen dier Universiteit geslaagd is. Beiden wenschen hier te lande in de medicijnen te studeeren. De eerste heeft reeds met het begin van het nieuwe academiejaar zijn studiën aanvaard, de andere hoopt weldra daarmee een begin te maken. Drie anderen aanzoeken om een beurs of toelage konden niet worden toegestaan, daar òf de bekomen inlichtingen niet bevredigend waren òf de aanvragers om bepaalde redenen niet of nog niet in aanmerking konden komen.

Met de toekenning van die twee beurzen is het bestuur voor het nieuwe boekjaar aan de grens zijner middelen gekomen, zoodat het vooreerst althans aan geen andere eventueele aanzoeken zal kunnen voldoen.

Zooals vroeger reeds medegedeeld, is het bestuur reeds bezig het „beschikbaar" kapitaal op te gebruiken, overtuigd als het is dat het geld nooit beter zou kunnen besteed worden, dan in den tegenwoordigen tijd. Zuid-Afrika, dat dit jaar zijn afzonderlijke koloniën tot een Unie-Staat zal zien vereenigen, doorleeft thans een zeer gewichtig tijdperk van overgang en wording, en van de academisch gevormde jongelingschap zal het voor een groot deel afhangen, in welke richting de wordende Unie-Staat zich zal bewegen en welke nationaliteit — de Engelsche of de Hollandsch-Afrikaansche — haar stempel het sterkst daarop zal drukken. Dat de hier studeerende Afrikaners, na voltooide studie in Zuid-Afrika teruggekeerd, daarop hun invloed zullen doen gelden, daarvan houdt het bestuur zich op goede gronden verzekerd. Wie met de vroegere opleiding der tegenwoordige regeeringspersonen in Zuid-Afrika bekend is, weet, hoe reeds nu de verschillende opleiding, door die mannen vroeger genoten, zich duidelijk kenbaar maakt. (Nomina odiosa sunt).

Het plan der Vereeniging, om ter nagedachtenis van wijlen Dr. Herman J. Koster een waardig gedenkteeken op te richten, is nog niet verwezenlijkt kunnen worden. Vermoed wordt, dat de groote staatkundige beslommeringen van het afgeloopen jaar den heer J. C. Smuts, den Transvaalschen Kolonialen Secretaris, die daartoe zijn medewerking had toegezegd, belet hebben, zijn aandacht aan deze zaak te wijden. Door den heer Jhr. Mr. De Savornin Lohman te Utrecht werd intusschen een zeer waardeerend en belangrijk artikel aan de nagedachtenis van wijlen Dr. Coster gewijd in *Onze Eeuw,* bij gelegenheid van den 10den verjaardag van diens sneuvelen te Elandslaagte.

Het verslag eindigt met de dankbaarheid van het bestuur uit-te-spreken jegens allen, die in het afgeloopen jaar wederom met hunne giften en bijdragen steunden, inzonderheid ook den trouwen Afrikaander-vriend, den heer N. N., van wien weder de milde gift van *f* 200.— is ontvangen. Met waardeering wordt gewag gemaakt van het flink gestelde artikel, waarin een der pupillen van de Vereeniging, de heer A. A. Schoch, jur. doct. te Leiden, de studie in Nederland verdedigde tegenover *The* (London) *Times,* die goedgevonden had, de juridische opleiding van Afrikaners te Londen ten nadeele van die te Leiden in wat al te gunstig licht te stellen.

Aan dit verslag, namens het bestuur geteekend door de heeren J. A. de Jonge, voorz. en N. Mansvelt, secr., is de balans en winst- en verliesrekening op 31 Dec. 1909 toegevoegd, alsmede de lijst der leden gedurende het afgeloopen jaar.

De balans sluit met een eindcijfer van *f* 22,132.96, terwijl de

winst- en verliesrekening aangeeft, dat aan subsidies werd uitgekeerd een bedrag van *f* 3,825.–, waarvan een gedeelte is bekostigd uit het kapitaal der Vereeniging. Versterking van inkomsten is dus dringend noodig. Ongetwijfeld zal het verslag er toe bijdragen, dat meerdere Nederlanders zich geroepen gaan gevoelen, deze Vereeniging in haar voor Zuid-Afrika, doch niet minder ook voor Nederland, uiterst nuttig en dankbaar werk te steunen. Het Bestuur der Vereeniging bestaat thans uit de heeren Jhr. Mr. J. A. de Jonge, voorz., Dr. N. Mansvelt secr.-penningm., Prof. Dr. P. J. Blok, Mr. W. Cnoop Koopmans, Mr. L. J. Plemp van Duiveland en Mr. J. C. Stoop.

HOLLANDSCH ZUID-AFRIKA.

Het volgende ontleenen wij aan een aankondiging van ons tijdschrift in *de Volkstem:*

Hollandsch Zuid-Afrika is de titel van een maandschrift voor de leden der Ned. Z.-A. Vereeniging en andere belanghebbenden, dat in Amsterdam sedert Juli 1909 wordt uitgegeven. Het tijdschrift is fraai gedrukt op glacé-papier en doorschoten met fraaie afbeeldingen, betrekking hebbende op personen en op de geschiedenis, zomede van taferelen in Zuidafrika.... De Ned. Zuidafrikaansche Vereniging heeft blijkbaar gevoeld dat met de opheffing van het weekblad *De Zuidafrikaanse Post* met 1 Jan. l.l. een ledig ontstaan is dat aanvulling behoefde, waarom het dan een bijblad gegeven heeft, weinig verschillende in vorm en inhoud van het verdwenen blaadje. Daarin komen voor de officiële mededelingen van de N. Z. A. V., enkele hoogst lezenswaardige opstellen omtrent de politiek in Zuidafrika, omtrent de handel en nijverheid, de taal- en stamverwante belangen, kerk- en schoolzaken, personalia en gemengde berichten. Aangezien *Hollandsch Zuid-Afrika* kosteloos verstrekt wordt aan de leden der N. Z. A. V. en het lidmaatschap dier Vereniging slechts een jaarlikse subscriptie met zich brengt van 5/—, zo mogen we verwachten dat velen, al zou 't slechts zijn ter wille van 't hierboven besproken tijdschrift, zich als lid dier vereniging zullen doen inschrijven en daarmede een vereniging steunen die in 't verleden zo ontzaglik veel nut gesticht heeft, zulks heden nog doet en waarvan veel te verwachten is in de toekomst, indien hier in Zuidafrika blijken gegeven worden van appreciatie en samenwerking.

AAN ONZE LEZERS.

Met verwijzing naar het opstelletje, door ons uit *De Volkstem* overgenomen, doen wij een beroep op onze lezers, zoowel in Zuid-Afrika als in Nederland, om toezending voor reproductie in ons blad van belangwekkende foto's en mededeelingen. Er is, naast toetreding tot het lidmaatschap der Ned. Z. A. Vereeniging, geen betere wijze om de belangstelling, hier en ginds, voor het werk der N. Z. A. V. levendig te houden.

BLUE-BACKS EN KOMMANDEER-BRIEFJES.

Reeds geruimen tijd wordt een „memorie", vragend uitbetaling van „blue-backs" en „kommandeerbriefjes", aan het Transvaalsche Parlement in Transvaalsche districten gecirculeerd en geteekend. Daar onze ruimte zoo beperkt is, kunnen wij de memorie, welker inhoud ook van belang is voor vele in ons land vertoevende oud-Transvalers, niet volledig opnemen, maar moeten hier volstaan met het weergeven van den korten inhoud:

De memorialisten vragen de Regeering eerbiediglijk de „Blue-Backs" (banknoten) en kommandeer-briefjes (door Republikeinsche officieren geteekende requisitie-brieven), gedurende den Oorlog uitgereikt, uit-te-betalen of te ontvangen als betaling voor andere schulden van de burgers, zooals Amortisatie Fonds, Arme Burger Fonds, Repatriatie Schulden, enz. Memorialisten kunnen zich niet vereenigen met de memorie door den heer T. W. Beckett (den bekenden groot-handelaar te Pretoria en elders) en anderen gecirkuleerd, omdat daarin slechts gevraagd wordt, dat de blue-backs zullen uitbetaald of erkend worden; boeren en anderen, die een groote hoeveelheid kommandeer-briefjes en andere bewijzen in handen hebben, zullen daardoor niet gebaat worden. Omdat die last zwaar op de memorialisten drukt, vragen zij eerbiediglijk dat het Parlement hen daarvan zal willen ontheffen, of zoodanige andere tegemoetkoming geven als het Parlement mag goedvinden.

BOEREN IN DEN VREEMDE.

Volgens bericht, door den Lichtenburg-correspondent van *Het Westen* (Potchefstroom) ingewonnen, moet het maar alles behalve voor den wind gaan met de Boerenbevolking, die zich nog in de Portugeesche gewesten in West-Afrika bevindt; althans voor hen, die er niet op gesteld zijn, met die Regeering samen te werken op de wijze, als deze het verkiest. Zoo werd verhaald, hoe de Regeering wetten gepasseerd heeft, die de Boerenkinderen forceeren om op Roomsche wijze iederen morgen, als zij het schoolgebouw ingaan, eenige rituëele voorschriften na-te-komen en hoe belasting op bijna alles gelegd is, teneinde den boer te onderdrukken; althans het heeft den schijn, alsof men bevreesd is, dat de Boerenkolonie wat al te sterk zal worden, waarmede men dan eens te rekenen zal hebben. „Van slaven moet men niet praten, want er zijn Portugeezen en bastaards, bij wien het negerbloed is vermengd met Portugeesch bloed, die er van 200 tot 300 slaven op na houden op de plantages, en niet zelden ziet men daar, hoe deze slaven met „sjambokken" aangedreven worden door hun oppassers. Het zou misschien erger met die arme schepsels gaan, indien zekere Britsche Consul niet den wenk gegeven had, dat aan den slavenhandel een einde moest komen". Op het oogenblik is er een groot aantal Transvaalsche families, die begeerig zijn, terug te keeren en die niet kunnen terug komen, wegens armoede. De menschen daar zien ook met vreugde de Unie van de verschillende Z. A. Staten tegemoet; zij verwachten daarvan ondersteuning voor hun repatriatie.

NATALSCHE AFRIKANERS.

Terwijl de Afrikaners van de Kaap-kolonie, den Oranje Vrijstaat en de Transvaal in den Bond, de Unie en Het Volk hun politieke organisatie bezitten, waren de Natalsche Afrikaners nog steeds van dit voorrecht verstoken en oefenden zij dus op het bestuur van hun staat niet dien invloed uit, als waarin al de genoemde organisaties zich kunnen verheugen. Wel bestonden er organisaties van boeren: beroeps-organisaties. Eén dezer staat, volgens haar statuten, geheel buiten de politiek. Dat is „Het Congres" van landbouw-associaties, wier officiëele taal Engelsch is. Dan was er ook nog „Het Kongres" van vertegenwoordigers van landbouw-vereenigingen, welker taal Hollandsch is en dat ook politieke bedoelingen heeft. Dit „Kongres" was echter niets dan een losse band en kon zich bij parlementaire verkiezingen nooit of slechts in zeer onbeteekenende mate doen gelden, met het gevolg, dat de parlementaire vertegenwoordiging der Natalsche Afrikaners veel geringer is, dan ze bij hechte organisatie wezen kon. Dit is nu eindelijk gevoeld en het jongste „Kongres" heeft zich met de zaak bemoeid en door statuten-wijziging regeling trachten te brengen in den politieken chaos. Die statuaire bepalingen zien er wat omslachtig uit. Doch — herhalen we met *De Vriend des Volks* — „dat is onze zaak niet. Wat ons interesseert, is, dat de Afrikaners van Natal hun krachten verzamelen om hun stem te doen gelden bij verkiezingen van Raadsleden.... Zoo ergens, dan is zulk eensgezind optreden noodig in Natal, waar de moedertaal van den Hollandsch-sprekenden Afrikaner nog niet gehoord mag worden in het Parlement." — Het jongste Congres is bovendien onmiddellijk begonnen met de voorbereiding van een intensieve propaganda, ten doel hebbende, zooveel mogelijk organisaties onder de nieuwe statuten te trekken, en nieuwe afdeelingen op te richten. — Hopen wij, dat het moge slagen. De Afrikaner zaak kan er aanmerkelijk door worden versterkt.

TAAL- EN STAMVERWANTE BELANGEN.

Studenten Vacantie-leergang. Evenals vorige jaren richt de Studenten-afdeeling Leiden van het *Algemeen Nederlandsch Verbond* in September a.s. een *vacantie-leergang* in.

De Zuid-Afrikaansche Academie. *De Zuid-Afrikaansche Academie*, het vorige jaar te Bloemfontein gesticht, hield op 1 en 2 April j.l. haar eerste leden-vergadering te Bloemfontein. Pres. Steyn en Gen. Hertzog waren daarbij aanwezig.

't Is Ernst. Geen onderwijzer zal in de toekomst als hoofd, vice-hoofd of „kindergarten"-onderwijzer in den Oranje-Vrijstaat aangesteld worden, die niet grondig zoowel Engelsch als Hollandsch kent; alle candidaten zullen in de toekomst alle examenpapieren over een moderne taal in die taal zelf moeten beantwoorden; dus Hollandsche „papieren" in het Hollandsch, en Engelsche papieren in het Engelsch. Men ziet: in den Vrijstaat zal men geen spotternij met de praktijk der gelijke taalrechten dulden. Het is daar ernst.

De Nederlandsche Vereeniging te Pretoria. De Feestcommissie van de *Nederlandsche Vereeniging* te Pretoria heeft besloten, eens om de drie maanden een feestavond te organiseeren voor de kinderen van leden en vrienden. De eerste feestavond viel op den tweeden Paaschdag; op 't programma kwamen voor wedstrijden in het zakloopen, mastklimmen, boegsprietloopen en derg. Op 24 Juni volgt een soirée „met bal na". Op 31 Aug. een Hollandsche kermis en op 5 Dec. een echt Hollandsch St.-Nicolaasfeest.

Generaal Hertzog „trapt vast".

Over de Vrijstaatsche onderwijskwestie verklaarde Gen. Hertzog in een vergadering te Reddersburg, O. V. S., dat men sinds Juli ll. niets meer gehoord had van de onuitvoerbaarheid van de wet, doch thans beweerde men, dat de beginselen ongezond waren en dat de kinderen er onder leden. De minister qualificeerde die beweringen als sprookjes, welke geen ander doel hadden, dan wrijving onder de bevolking te veroorzaken. Hij stelde persoonlijk niet het minste belang in de praatjes der oppositie. Hij wenschte het best mogelijke onderricht aan de kinderen te geven, zoodat beide nationaliteiten gelijkelijk werden onderwezen en hetzelfde gezonde onderwijs ontvingen. Terugziende op den tijd, toen het Afrikaner kind verwaarloosd was geworden, achtte hij het zijn specialen plicht, toe te zien, dat het gedane nadeel hersteld werd. Hij verklaarde nadrukkelijk, dat hij geen stap zou terugtreden. Niemand had hem overtuigd, dat de wet onbillijk of onjuist was, en daarom bleef hij bij het door hem ingenomen standpunt.

Inzinking. De Oranje Vrouwen-Vereeniging, een organisatie van Vrijstaatsche vrouwen, waarvan Mevr. M. T. Steyn Eere-presidente is, heeft in een circulaire, aandringend op het oprichten van meerdere afdeelingen, de volgende treurige, van de ontworteling van een deel van het Afrikaansche volk getuigende woorden opgenomen: „De tijden zijn ernstig: aan de eene zijde een steeds grooter wordend getal arme blanken, die aan het zinken zijn, zoo zeker en zoo snel, dat het heel gauw te laat zal zijn voor redding. Duizenden blanke kinderen krijgen geen onderwijs; onze arme meisjes krijgen geen opvoeding."

Blijkbaar hebben Pres. en Mevr. Steyn het zich tot taak gesteld, krachtige pogingen in het werk te stellen om in deze ongezonde ontwikkeling een keer te brengen. Welke middelen zij daartoe zullen aanwenden of aanbevelen, weten wij niet. In ieder geval is zeker, dat een strikt vasthouden aan de door hen voorgestane taal-politiek, en binnenlandsche kolonisatie (het vestigen van landbouw-kolonies op geschikte plaatsen, onder leiding van Hollandsch sprekende, met Europeesche landbouwmethoden vertrouwde, praktische boeren, en Afrikaansche kinderen als leerling-dienstboden) tot de meest effectieve reddingsmiddelen zullen behooren.

De Zuid-Afrikaansche Taalbond.

Aan een verslag van den heer Geo. S. Malan, den secretaris van den Z. A. Taalbond, in de Z. A. bladen, ontleenen wij het volgende *(vereenvoudigde spelling)*:

Op de jongstgehouden vergadering van het Bestuur van de Z. A. Taalbond werden verscheiden zaken besproken en besluiten genomen. Het volgende is een kort resumé van de besluiten:

I. „De vergadering stelt te boek haar innig besef van het groot verlies, dat wij persoonlik en geheel ons land en volk geleden hebben in het heengaan van de Ed. heer J. H. Hofmeyr („Onze Jan") vooral met betrekking tot de belangen van onze taal in deze kritieke periode van onze geschiedenis; zij spreekt haar hoge waardering uit van de onschatbare diensten, door hem aan ons volk ook in dit opzicht bewezen, alsmede van de persoonlike vriendelikheid en voorkomendheid jegens zijn medeleden van het Bestuur; en zij betuigt haar oprecht medegevoel met de nagelaten weduwe van de hooggeachte ontslapene in het grote leed, dat haar getroffen heeft".

II. Uit de kas worde £ 10 stg. gestort, als bijdrage van de Taalbond tot het Hofmeyr Gedenkteken Fonds.

III. De eerste geldprijs bij elk der vier Taalbond Eksamens wordt verhoogd, en deze prijzen zullen in de toekomst bekend staan als de „Onze Jan" Taalbond-prijzen.

IV. De vergadering, het verslag van de afgevaardigden naar het Taalkongres te Bloemfontein gehoord hebbende, betuigt haar instemming met de stichting van de Akademie en verklaart zich bereid met dat lichaam samen te werken, de verhouding tussen de Akademie en de Taalbond later te worden geregeld.

V. De vergadering neemt met groot genoegen kennis van het besluit der regering om de „Education Gazette" ook in 't Hollands te laten verschijnen, en richte het verzoek aan de Ed. Kol. Sekretaris, dat van de Nos. die officiëel aan schoolraadsleden, schoolkommissieleden en hoofdonderwijzers worden gezonden, die aan de Hollandssprekenden onder hen de Hollandse uitgaven wezen zal, *tenzij dezulken hun begeerte te kennen geven om liever de Engelse uitgave te ontvangen*".

Dit verzoek werd door de Taalbond sekretaris in zijn begeleidend schrijven toegelicht, en erop gewezen, dat de reden ervan is, dat, als 't blijft bij de kennisgeving, tans in de „Education Gazette" verschijnende: dat *diegenen, die er om aanzoek doen, de Hollandse uitgave ontvangen zullen*, dit heel waarschijnlik betekent, dat zulks niet geschieden zal, omdat òf doordat men deze kennisgeving niet leest, òf door traagheid in 't vragen, de Hollandse uitgave in kleine getallen besteld zal worden, en men dan reden zal vinden om de Hollandse uitgave te staken, zeggende: „Ziet u, er is geen behoefte aan zulk een uitgave, etc."

VI. 't Is verblijdend te berichten, dat de Kol. Sekretaris zich ten volle met ons besluit heeft verenigd, en dadelik, na ons verzoek ontvangen te hebben, 't volgende telegram in antwoord zond: „Ik beschouw uw verzoek als billik, en heb instrukties gegeven, daaraan onverwijld te voldoen".

VII. Aan de voorzitter wordt overgelaten, een of meer geschikte personen te benoemen, die als getuigen kunnen optreden voor de pas aangestelde Regerings-Onderwijskommissie.

VIII. Er werd een kommissie van Waakzaamheid benoemd (Prof. A. Moorrees, Ds. D. S. Botha, Prof Dr. W. J. Viljoen en Dr. G. Cillie, om suggesties te ontvangen en te overwegen en die uit naam van de Taalbond voor de genoemde Regeringskommissie te leggen.

IX. De jaarlikse Prijsuitdeling wordt bepaald op Vrijdag 11 Maart, a.s. aan de Paarl, en zowat £ 100 wordt bestemd om besteed te worden aan geld- en boekprijzen, te worden uitgedeeld aan ruim 70 kandidaten.

X. Het jaarliks eksamen wordt bepaald op 7 Okt. 1910. Het *Hoger* geschiedenis-eksamen zal dit jaar in werking treden. Ook zal er dit jaar in verband met het *Diploma*-certifikaat een *mondeling* eksamen worden afgenomen.

XI. De Eksaminatoren en de verschillende Kommissiën voor het jaar worden aangesteld.

XII. Het verslag van de Sekretaris toont o. a. de volgende vermeerdering in getallen gedurende het laatste jaar:

Kandidaten — van 3,300 tot 4004.

Centra — van 222 tot 232.

Boekaankondiging.

Taalbond-studie 1910, door J. Kamp, Lit. Docent aan de Theol. School te Potchefstroom. *Het Westen*-drukkerij, Potchefstroom, 1910.

Bovenstaand werkje werd ons toegezonden ter bespreking. Over de meer of minder paedagogische waarde van het boekje, geschreven voor hen, die „opgaan" voor het Taalbond-examen, kunnen wij ons geen oordeel aanmatigen, al komt het ons voor, dat het zeer, zeer veel beter is dan de tekst-boeken, die de Engelsche schoolboeken-markt vullen. De schrijver, ons reeds zoo gunstig bekend door zijn: *Proeve van Inleiding tot de Nederlandsche Letterkunde*, heeft zich tot taak gesteld, voor *Taalbond*-studenten een handleiding te geven, waardoor zij in staat worden gesteld om van Lennep's roman, Ferdinand Huyck, en Staring's gedicht Marco te begrijpen en te lezen. Zoo'n boekje is in Nederland vrijwel onmogelijk. Een examen in litteratuur-kennis eischt ten onzent meer dan kennis van een paar, bij name genoemde, geschriften. In Zuid-Afrika is dit echter anders. Daar zit men nog steeds vast aan het Engelsch-Schotsch-Kaapsche systeem, en de student, die dit jaar zijn Taalbond-examen wil doen, en daarvoor het boekje van Prof. Kamp goed kent, dus de twee genoemde producten der Nederlandsche litteratuur onder de knie heeft, met wat de Potchefstroomsche paedagoog ervan en erover zegt — dat is meer, dan de student voor zijn examen noodig heeft — is zeker van zijn succes. Het boekje is bewijs van de achterlijke toestanden op onderwijsgebied in Britsch Zuid-Afrika. Doch tevens, en dit zegt *ons* meer, legt het bewijs af van des schrijvers diepgaande en veelomvattende kennis der Nederlandsche letterkunde, waaruit zonder geleerdheidsvertoon, frisch en op eenvoudige wijze, aan de lezers veel wetenswaardigs wordt medegedeeld. En heeft de schrijver hier in de eerste plaats Zuid-Afrikaansche examinandi op het oog gehad, ook de Nederlandsche student zou met dit boekje, rijk aan goede en scherpzinnige opmerkingen, zijn voordeel kunnen doen.

Beschrijvende klankleer van het Afrikaans, door T. H. le Roux (Worcester). Akademies Proefschrift. Leiden 1910.

Sedert Prof. Hesseling het resultaat zijner onderzoekingen over het Afrikaansch als bijzondere ontwikkeling van het Hollandsch heeft te-boek gesteld, is dit de tweede maal dat een Afrikaner, ter verovering van zijn doctoralen graad in de Nederlandsche letteren, zich op hetzelfde gebied heeft begeven, de eerste maal Dr. du Toit (Gent), thans Dr. le Roux (Leiden) — en de letterkundige vak-litteratuur — verrijkt. Om dit laatste proefschrift naar waarde te beoordeelen, zouden wij over grondiger kennis van het Afrikaansche taaleigen moeten beschikken dan het geval is. Niettemin achten we ons verplicht, een enkele opmerking te maken naar aanleiding van de gedegene studie, welke hierhoven wordt aangekondigd. In de eerste plaats om spijt te betuigen, dat de schrijver zich bepaald heeft tot een *beschrijvende* klankleer. Want wij meenen, dat nu langzamerhand de tijd is aangebroken voor het te-boekstellen van de ontwikkelings-wetten, die het Afrikaansche taaleigen beheerschen. Het boek van Le Roux heeft, in stede van deze begeerte te bevredigen, het verlangen naar een ontwikkelings-geschiedenis slechts doen toenemen. Le Roux heeft immers zoo nauwkeurig de elementen van zijn moedertaal bekeken en beschreven, zóó alle afwijkingen, bijzonderheden, eigenaardigheden voor ons in rij en gelid gezet, dat de student meer dan ooit behoefte krijgt aan eenige regelende beginselen, waardoor de studie voor landgenooten en vrienden van den Afrikaner eerst volkomen vruchtbaar zal worden. Le Roux' boek geeft zulke talrijke woordvormen en van het Nederlandsche taaleigen afwijkende klanken, dat de lezer onvermijdelijk komt tot de conclusie: veel van wat ons medegedeeld wordt, behoort tot de rubriek der uitzonderingen en dialect-achtige afwijkingen. Om uit al het bijzondere, dat wordt vermeld, werkelijk een klank-*leer* te kunnen opstellen, dienen wij eerst al het *toevallige*, *niet*-typische, af-te-scheiden van het aan het Afrikaansch eigenaardige, om te komen tot een *algemeene* ontwikkelingswet. Zulke ontwikkelingswet moet worden gevonden, om te kunnen vaststellen, welke vormen en klanken behooren tot het beschaafde Afrikaansch, welke tot de Afrikaansche dialecten. Le Roux heeft een groot werk verricht, door de gegevens te verzamelen, de feiten te geven, waaruit zulk een wet kan worden opgebouwd. En eerst als zulke wet is gevonden, zal het mogelijk zijn, éénheid te bereiken in vorm en spelling voor de opkomende, van zooveel technische vaardigheid, zuiver voelen, litterair kunnen getuigende letterkunde van Jong Zuid-Afrika. — In dit verband veroorlooven wij ons nog een paar opmerkingen. Allereerst dat de bekende vak-litteratuur op het onderhavige gebied o. i. zich te veel bepaalt tot het Afrikaansch, zooals het gesproken wordt in de Zuid-Westelijke districten van de Kaapkolonie. Ons is het altoos voorgekomen, dat in den Oranje-Vrijstaat en de door bevolkings-aard en ethnologische omstandigheden daaraan gelijkstaande deelen van Zuid-Afrika het Afrikaansch zuiverder wordt gesproken, d.w.z. nader aan het Nederlandsch is verwant en minder onderhevig is aan invloeden van niet-blanke bevolkings-elementen, dan in de genoemde Zuid-westelijke districten van de Kaap-Kolonie. De oorzaak van deze beperking moet waarschijnlijk gezocht worden in het feit, dat tot dusver de onderzoekers uit deze streken geboortig waren. In de tweede plaats komt het ons voor, dat bij het naspeuren van de ontwikkeling van het Afrikaansch, zoowel wat klankleer als wat woordenschat en syntaxis betreft, te weinig aandacht wordt gewijd aan den invloed, dien het plat-Duitsch op deze ontwikkeling moet hebben gehad, een invloed, welke o. i. van grooter beteekenis is geweest, dan die der Hugenoten of gekleurde inboorlingen. Wie de lijsten der Kaapsche geslachten (van De Villiers of van Colenbrander) naslaat, zal getroffen worden door het groote aantal van immigranten uit die deelen van Duitschland, waar de volkstaal Neder-Duitsch is. Dit Duitsch, veel sterker gelijkend op het Hollandsch der uit de Vereenigde Provincies afkomstige kolonisten, moet ook grooter invloed hebben gehad op de taal-vorming dan het Fransch der Hugenoten, dat juist door den grooten afstand tusschen Fransch en Hollandsch voorbeschikt was om te verdwijnen, zonder noemenswaardige sporen achter-te-laten.

Wellicht mogen deze opmerkingen er toe bijdragen, dat in ons midden vertoevende Afrikaansche studenten, die de letteren tot hun veld van onderzoek hebben gekozen, het werk van den heer Le Roux, dat van zoo groote beteekenis is, in de aangeduide richting zullen voortzetten.

KERK EN SCHOOL.

De meeste schoolraden in de Kaapkolonie hebben nu besloten, leerplicht in te voeren; het zal waarschijnlijk niet meer lang duren, voordat leerplicht algemeen is in de geheele Kaapkolonie.

Ons Land verzet zich tegen het uit Engeland ingevoerde, voor Zuid-Afrika beteekenislooze en daarom dwaze ritueel, dat gevolgd wordt bij het toekennen van de bij Universiteits-examens behaalde graden. Het blad eischt, dat, als die dwaasheden niet kunnen worden afgeschaft, dan althans niet meer een Hollandsch-Afrikaansch gebouw als de Hugenoten-zaal voor de vertooning zal worden afgestaan.

De Gemeenteraad van Pretoria heeft besloten, onder zekere voorwaarden een stuk gronds, zijnde een gedeelte van de plaats Groenkloof, ten oosten van de Johannesburg-spoorlijn gelegen, groot ruim 4,700 H. A., ter beschikking van de Transvaalsche Regeering te stellen voor de doeleinden van een Nationale Landbouwschool, de oprichting waarvan door de Transvaalsche Landbouw-Unie werd aanbevolen op haar vergadering, eenigen tijd geleden te Ermelo gehouden. De Regeering heeft nog geen machtiging van het Parlement voor de oprichting van zulk een school, doch de zaak schijnt toch door haar in overweging te zijn genomen, gezien, dat Generaal Botha in een vergadering te Carolina gezegd heeft, dat hij voornemens was een bedrag van £ 100,000 als memoriepost voor dat doel op de begrooting te plaatsen.

Veeartsenijkunde.

„Die vraag waarom ons Regering geen een van die Transvaalse Landbouw Studente naar die vasteland gestuur het nie, is waarlik 'n raadsel. Is dit die taal moeilikheid? Waarom dan nie naar Holland nie? ons boere ken tog minstens Hollands. Wetenskaplike besware is daar tog seker nie, want dit is algemeen bekend dat Duitsland die voortouw het en Engeland maar net moet drawe om op die spoor te blij. So was bievoorbeeld 'n hele paar van ons (Engelse) professore hier van die Royal Veterinary College korter of langer in Duitsland ver hulle studies en is die beste leerboeke in Duits of uit Duits vertaald. Ik wil nie graag vergelijkings maak nie, maar selfs die Engelse studente, die met die veeartsenij kongres in Holland was, moet erken, dat die veeartsenijschool daar beter ingerig en moderner is".

Het bovenstaande ontleenen wij aan een artikel (in *De Boer*) van den heer Guill. F. Marais, een der veterinaire studenten, die door de Transvaalsche Regeering naar Engeland ter opleiding zijn gezonden. De schrijver, die tijdelijk in Holland vertoefde, weet nog veel meer goeds over Utrecht en Wageningen te vertellen, hetgeen misschien zal kunnen bijdragen om de Transvaalsche Regeering te genezen van hun eenigszins onbegrijpelijke voorkeur voor Engelsche en Amerikaansche onderwijs-instellingen.

De plicht van de N. G. Kerk.
Een Toespraak van President Steyn.

In een toespraak, bij gelegenheid der hoeksteenlegging van het nieuw N. G. Kerkgebouw te Bethlehem, zeide President Steyn, dat alles in de N. G. Kerk niet was, als het behoorde te zijn. „Vele geloofsgenooten waren genoodzaakt naar Namakwaland en Rhodesia te gaan, ver van hun familie, ver van hun scholen en beschaving, waar zij zich staande moesten houden tegen barbarisme. Er was een stem, die riep om hulp, doch die geen weerklank vond in de harten der jonge mannen. Als men naast dit alles in de nieuwsbladen las van de verschrikkelijke misdaden, die door mannen en vrouwen van hun eigen bloed gepleegd worden, en van de politie hoorde, welk een losbandig leven deze menschen leiden in de afgelegen wijken der groote steden, moest zulks een blos van schaamte wekken. Zij, die zich Christenen noemden, behoorden beter te waken voor hun broeders en zusters. Doch hoe kon het anders, als men zag, dat in den kleinen Vrijstaat duizenden kinderen moesten opgroeien zonder onderwijs? Dit was des te gevaarlijker, daar de scholen bezocht werden door duizenden kinderen van vooruitstrevende naturellen. Als het Afrikaner volk niet meer aandacht schonk aan dit gevaar en niet zijn plicht leerde beseffen, zou de kudde verloren gaan en zouden de lammeren overgelaten worden aan de wolven". De spreker eindigde met een beroep te doen op de aanwezigen, om zich niet langer te noemen „Gods volk," doch zulks te *zijn* door daden en niet met woorden alleen.

President Kruger's Standbeeld.

Het zal onzen lezers ongetwijfeld veel genoegen doen, te vernemen, dat dan toch eindelijk iets gedaan zal worden om *het monument van wijlen President Kruger* te Pretoria opgericht te krijgen. 't Is bijna onbegrijpelijk, meent *De Volkstem*, dat men zoo lang heeft kunnen wachten met een zaak, die niet alleen verband houdt met den nationalen plicht, maar ook zooveel zal bijdragen om Pretoria aantrekkelijk en belangrijk te maken. Door den heer G. J. Wolmarans, lid van Petroria's Gemeenteraad, is onlangs voorgesteld: *„dat stappen genomen zullen worden om de stukken van het Kruger-monument bij mekaar te krijgen, ten einde dat monument op te richten op een prominente plaats in de stad."* Zijn voorstel toelichtende, zeide de heer Wolmarans, dat z.i. dit monument, dat zoo'n sieraad zou zijn voor de stad, opgericht moest worden op het Kerkplein, en dat er in de nieuwe plannen voor dit plein voorziening gemaakt moest worden voor de plaatsing ervan op een goede plek. Het monument moest z.i. komen te staan op het Kerkplein, omdat dit plein, wat de historie van de stad betreft, geacht kan worden het oude te vertegenwoordigen. Voor het nieuwe en het toekomstige, d.w.z. voor een eventueel monument, gewijd aan de Vereeniging van Zuid-Afrika, was de grond in de omgeving van de nieuwe Unie-gebouwen de aangewezen plaats. Het standbeeld van Zuid-Afrika's grootsten staatsman van het verledene moest komen te staan op het oudste plein van Zuid-Afrika's hoofdstad. De motie van den heer Wolmarans werd zonder eenige bestrijding aangenomen en verwezen naar de algemeene commissie van den stadsraad voor verdere behandeling. Er is reden om te veronderstellen, dat nu de ontwerpers van het nieuwe plan voor het uitleggen van het plein zich aanstonds zullen laten vinden tot zulk een wijziging van hun schema, waardoor dit werkelijk heel mooie standbeeld een goede plaats op het plein kan vinden. Het voetstuk ervan staat, zooals men weet, thans in het Princess Park, tegenover het kerkhof van Pretoria. De vier hoek-beelden zijn in Engeland opgericht: twee te Chatham en twee te Woolwich, terwijl het beeld zelf te Lourenço Marques ligt. Naar *de Volkstem* verneemt, zal er geen groote moeite verbonden zijn aan het terugbrengen van de vier hoek-beelden, wanneer het Pretoriasche publiek maar krachtig daaraan meewerkt en den stadsraad ondersteunt.

Hangen in 't groot. Tien Chineezen werden in Febr. j.l. door een Transvaalsch Hof, wegens een brutalen moord op twee kaffer-politiekonstabels te Modderfontein, ter dood veroordeeld. Op 2 Maart j.l. werden er 4 en den volgenden dag 3 opgehangen in de Pretoria-gevangenis. De overigen deelden den dag daarna het zelfde lot. De zonen van het Hemelsche Rijk gingen den dood met hun gewone stoïcijnsche kalmte in.

HANDEL EN NIJVERHEID.

De Wed. J. H. Stroo heeft te Pretoria een eerste-rangs café-restaurant geopend.

Voor de op-te-richten zuivelfabriek te Bethlehem (O.V.S.) is een deskundige uit Australië geïmporteerd.

Grond in de buurt van Vereeniging (Transvaalsch-Vrijstaatsche grens) wordt thans gekocht tegen £ 7.10.— per H.A.

De Firma J. H. de Bussy heeft nu ook te Johannesburg een zaak geopend in een der winkels van het Bibliotheek-gebouw in de Kerkstraat. Het postbus-nr. is 1095.

De heer J. L. Venter, Modderfontein (Dynamietfabriek), Transvaal, wenscht aan gegadigden Zuid-Afrikaansche postzegels, door hem gedurende de laatste 15 jaren verzameld, te verkoopen.

Kwikzilver ontdekt De Kaapsche mijningenieur Pritchard verklaart, dat kwikzilver ontdekt is op Spreeuwfontein (Prins Albert K.K.), welke plaats een geproclameerd goudveld is. Het kwikzilver komt voor in verbinding met het daar gevonden goud.

Voor £ 104,720 aan Struisveeren. De Kildonan Castle bracht te Londen een hoeveelheid struisveeren aan, waarvan de waarde op niet minder dan £ 104,720 wordt geschat, hoogstwaarschijnlijk een „record" in de geschiedenis van het vervoer van dat artikel.

Tot uitbreiding van de haven van Durban zal een bedrag van £ 180,000 worden besteed, in de eerste plaats om ruimer ligplaats te verschaffen aan groote schepen, het verlengen van de Congella-kaden enz. Er zijn een groot aantal aanvragen bij de Regeering ingekomen om bouwterrein voor fabrieken in de nabijheid van Congella.

De mijnopgaven van den Oranje-Vrijstaat voor de maand Januari toonen een algemeene verbetering in den toestand, speciaal ten aanzien van de diamant-industrie. De diamant-opbrengst steeg in waarde van £ 107,967 in Dec. tot £ 126,574 in Jan. De totale waarde van steenkool en diamanten, geproduceerd in Januari, was £ 137,652, tegen £ 119,583 in December jl.

Een pakje diamanten. De heeren Jerry Davis en Douglass kwamen op 4 Maart j.l. te Pietersburg (Transv.) aan van de Seta-mijn langs de Limpopo-rivier en brachten met zich mede een pakje diamanten, vertegenwoordigende een waarde van tusschen de £ 1.000 en £ 2,000. De steenen zijn riviersteenen en van eerste qualiteit. — Het aantal productieve diamantvelden in Zuid-Afrika neemt steeds toe!

De „Liebig"-grondaankoop. De Johannesburgsche *Sunday News* heeft een artikel onder het opschrift: „Rhodesisch schandaal", waarin het de handelwijze van de Gecharterde Compagnie, die 400,000 acres grond heeft verkocht aan Liebig's Cie., ten sterkste afkeurt en veroordeelt. Indien, zegt het blad, het land goed genoeg is voor veefokkerij op uitgebreide schaal, is het ook goed voor boerderij op kleinere schaal, dus voor nederzettingen van blanken. Door het land aan een groote compagnie af te staan, sluit men het voor de kolonisten, die het land zoo hard noodig hebben. Het is toch van algemeene bekendheid, dat zulke groote veefokkersondernemingen slechts weinig blanken in dienst hebben.

Betere tijden. Sprekende bij een lunch op den top van den Tafelberg, in verband met de voltooiïng van een nieuw waterreservoir, haalde de heer Merriman, de Kaapsche Eerste Minister, de depressie aan, waaronder in sommige kringen geleden was. Wanneer men echter buiten die kringen ging, zeide hij, zou men aan alle kanten verbetering zien. Geld werd belegd in besproeiïngs- en andere werken. Daar was geen deel van het land, dat hierin meer gevorderd was dan de Kaapkolonie. Van het eene eind van Zuid-Afrika naar het andere begonnen de menschen meer moed te krijgen en geld uit-te-zetten, en het beste van alles was, dat dit geld Zuid-Afrikaansch geld is. Zij waren niet van plan, naar de heeren te gaan, die in een prachtig web zaten en de koloniale vlieg daarin trachtten te vangen. Er waren groote rijkdommen in het land, die slechts op belegging wachtten.

Natal's culturen.

Naar officiëel wordt medegedeeld, bedraagt thans de in Natal met thee beplante oppervlakte 6000 acres. De oogst van verleden jaar was 500 ton grooter dan die van het voorafgaande seizoen, *doch was niet voldoende voor de vraag.* De vooruitzichten voor den aanstaanden oogst zijn gunstig. De productie van suiker voor dit jaar wordt geraamd op ca. 75.000 ton, terwijl zij verleden jaar 63.000 ton beliep. Men verwacht, dat binnen eenige jaren in Natal voldoende suiker zal worden geproduceerd om in de geheele behoefte van Zuid-Afrika te voorzien. — De door Europeanen met maïs beplante oppervlakte is dit jaar iets kleiner dan in het vorig seizoen. Over het geheel wordt de stand van het gewas gunstig geacht. Gedurende de zeven maanden Juni — December 1909 werd uit Natal 90.162 ton maïs uitgevoerd, tegen 30.384 ton in de overeenkomstige periode van het voorafgaande jaar. Vooral de uitvoer naar Europa is gestegen en wel van 17.618 tot 79.298 ton, terwijl daarentegen die naar de Kaapkolonie van 10.954 tot 4.941 ton is verminderd.

Kapitaal-concentratie.

Toen in den Vrijstaat, in „de oude tijden", het Engelsche bankkapitaal met groote snelheid bezig was, de Boeren te onteigenen, nam de Volksraad een besluit, hierop neerkomende, dat het land voor de exploitatie van vreemde banken geheel zou worden gesloten. Om aan de behoefte aan een bankinstelling, zonder welke het commerciëel verkeer niet kan voortduren, te gemoet te komen, werd de Nationale Bank van den Oranje-Vrijstaat opgericht, waarin de Regeering verreweg de grootste aandeelhouder was. Na de occupatie van Bloemfontein door de Engelschen werden de in Zuid-Afrika opereerende vreemde banken de een na de ander toegelaten, waardoor de Nationale Bank, die nooit een sterke instelling was, haar reden van bestaan verloor. Op 25 en 26 Febr. j.l. nu hebben de aandeelhouders vergaderd, om voorstellen tot overname van hun bank door de Nationale Bank voor Zuid-Afrika, oorspronkelijk alleen in de Transvaal werkend, in overweging te nemen. Deze voorstellen werden verworpen en per „Buitengewone Staatscourant" werden onmiddellijk daarop nieuwe aanbiedingen van gegadigden gevraagd. Waarschijnlijk is, dat de Engelsche Standard-bank met aannemelijke voorstellen zal komen. Gaat de overname door, dan moet ze door een besluit van het Parlement worden bekrachtigd. Een der gevolgen van de overname zal kunnen zijn, dat de positie van de Nederlandsche bank-instellingen voor Zuid-Afrika in den Vrijstaat er door zal worden versterkt.

PERSONALIA.

De Transvaalsche rechter Sir Jan Willem Wessels is met zijn gezin van een langdurig verblijf weer te Pretoria aangekomen.

De heer P. Wannenburg (van Pretoria) is in 't begin van deze maand te Amsterdam aangekomen om hier in de medicijnen te studeeren.

De heer C. Delfos is door de Transvaalsche Regeering benoemd als een der leden van de Toeziende Commissie voor de Pretoria Polytechnische school.

Mevr. Engel-Wilson, de leidster der Afrikaansch-Holl. Tooneel-vereeniging te Pretoria, is voornemens een bezoek aan Holland te komen brengen.

De bekende Engelsche socialistische agitator Tom Mann, die jaren lang in Australië voor zijn denkbeelden heeft gepropageerd, heeft zich nu te Johannesburg gevestigd.

De Pretoriasche medicus Dr. Heymans brengt een bezoek aan Europa. Zijn praktijk wordt gedurende zijn afwezigheid waargenomen door onzen landgenoot Dr. W. Mulder.

De bekende Rand-magnaat en politicus Sir Percy Fitzpatrick bezit in het Vrijstaatsche district Vrede een prachtige plaats, die hij als zijn eigenlijke residentie schijnt te beschouwen. Geen onverdeeld genot voor de Vrijstaters!

Sir Joseph B. Robinson, de bekende Schotsche Vrijstater, een der grooten in de mijnwereld, gaat zich metterwoon te Pretoria vestigen. Naar verluidt, zijn de plannen voor een paleis, dat hij daar wil laten bouwen, reeds gereed.

De heer J. H. Eybers, die te Amsterdam zijn theologische studiën heeft voltooid, is op weg naar huis, de Kaap-kolonie; vóór hij echter in Engeland scheep gaat, brengt hij nog een bezoek aan Parijs en andere hoofdsteden van Europa.

De heer J. M. Titley, een Engelsch Afrikaner, procureur, die zich in den Oorlog zeer verdienstelijk maakte voor de Afrikaner zaak, en een tijdlang assistent was van den Vrijstaatschen Kolonialen Secretaris, den heer Fischer, heeft zich onlangs van het leven beroofd.

Het bestuur der Afrikaansch-Hollandsche Tooneelvereeniging te Pretoria bestaat thans uit de heeren Jan F. E. Celliers (voorz.), N. Susan (secr.), Adv. G. J. Wolmarans, S. Maré, H. Oost en Mej. Nellie Jacobs. Mevr. Engel-Wilson blijft directrice.

De Volkstem maakt met bijzondere ingenomendheid gewag van het voornemen, dat bij de Nederlandsche zangeres Mej. Elisabeth Simons bestaat om naar Zuid-Afrika te komen voor het geven van, in hoofdzaak aan de bevordering van het Nederlandsche lied gewijde, concerten.

De heer G. G. A. Middelberg, Voorzitter van de Ned. Z.-A. Vereeniging en Lid der Tweede Kamer, is van zijn vrij korte reis naar en door Zuid-Afrika in den besten welstand, met een schat van nieuwe indrukken en verdubbelde belangstelling in Zuid-Afrikaansche zaken, in Nederland teruggekeerd.

Ds. Joubert, van De Paarl, zal binnenkort in Europa aankomen om een kuur aan een Duitsche badplaats door-te-gaan. Hij denkt tegen September terug te keeren en dan zijn zoon, die bezig is om te werken aan zijn dissertatie, als gepromoveerd dokter in de theologie naar de Kaap te kunnen meenemen.

De heer J. S. v. Reesema, die onlangs afgetreden was als stadsklerk van Pretoria, een betrekking, die in de Nederlandsche pers nog al is besproken, heeft zijn bedanking, met goedvinden van den gemeenteraad, ingetrokken; naar de *Volksstem* doet vermoeden: omdat hij wilde voorkomen, dat een hem toegekend pensioen bij rechterlijk vonnis onwettig werd verklaard.

De heer Albert Cartwright, die in Zuid-Afrika naam maakte als redacteur van het onafhankelijke dagblad *South African News*, doch thans hoofdredacteur is van een Johannesburgsch jingo-dagblad, is na een vrij langdurig bezoek aan Engeland weer te Johannesburg aangekomen. Gedurende zijn afwezigheid werd hij vervangen door den heer Dewdney Drew, de vleesch-geworden politieke Maartsche-bui, die van reformer in Jameson's tijd, ultra-jingo vóór den Oorlog, uitgroeide tot een Afrikaner in het laatste gedeelte van dien Oorlog en den tijd daarna, en nu weer, *via* den post van genomineerd lid van het Vrijstaatsche Hoogerhuis, tot zijn oude liefde terugkeerde, een hevig tegenstander werd van de Hertzog-onderwijs-wet en plaatsvervangend redacteur van Cartwright's blad, de Johannesburgsche *Leader*.

GEMENGDE BERICHTEN.

Een gezond ras. In het Kaapsche district Victoria West is onlangs een kindje geboren, dat $19^3/_4$ Eng. ponden woog.

Het onweer was weer eens oorzaak van een zeer treurig ongeluk op de plaats Driefontein, in het district Philippolis, O.V.S., waarvan het slachtoffer was de heer Jan P. Roux, hoofd van de Gouvernements school. Ziende, dat een onweersbui op komst was, zeide de heer Roux tot zijn vrouw, dat hij een lek in het dak ging herstellen. Het dak was plat, nog van het ouderwetsche model, bedekt met „brak"; en terwijl hij bezig was, dit te herstellen, werd hij door het weerlicht getroffen en dadelijk gedood. Daar hij wat al te lang wegbleef, zond zijn vrouw een poosje later iemand om hem te halen, toen men ontdekte, dat hij dood op het dak lag, vreeselijk verschroeid en een groot deel van zijn kleeren verbrand.

Meineed. Onlangs legde een kaffer getuigenis af voor den magistraat van Potchefstroom, Tr., dat hij tegenwoordig was, toen een zekere jood zijn gehuwde zuster mishandelde. De zaak moest om een of andere reden worden uitgesteld en toen ze weer voorkwam, verklaarde de kaffer, dat men weigerde, hem het geld te geven, dat hem beloofd was om zoodanige getuigenis af te leggen en verder, dat de verklaringen, die hij in eerste instantie gemaakt had, geheel onjuist waren en dat hij van de mishandeling niets afwist. De kaffer werd daarop beschuldigd van meineed. — De Afrikaners weten, dat de getuigenis van kaffers steeds met een groote hoeveelheid zout moet worden aanvaard. De Engelschen, integendeel, hebben in menig geval zulke voorzichtigheid niet getoond en meer dan eens een blanke, alleen op getuigenis van, aan phantasie zoo rijke, kaffers veroordeeld. Gevallen, als hierboven vermeld, zullen dit goed vertrouwen op den „zwarten broeder" wellicht wat verzwakken.

LIJST VAN EENIGE NEDERLANDSCHE ONDERWIJZERS EN ONDERWIJZERESSEN IN ZUID-AFRIKA.

Mej. A. E. Adriani, Ermelo, bus 105.
Akkerhuijs, Orighstadt, Lijdenburg.
C. Alblas, Middelburg, Transvaal.
Mej. L. M. Bakkes, Langlaagte, bus 16.
N. Barnhoorn, Machadodorp, Kaalbooi.
G. Besselsen, Bloemfontein, 129 Reitzstraat West.
G. Besselaar, Pretoria, bus 37.
Mej. N. Birch, Jeppe, Gvt. School.
H. J. Bijleveld, Jeppe, Gvt. School.
Mevr. Blij, Britsstatie.
G. J. Boegman, Bronkhorstspruit.
S. Boersma, Krugersdorp, bus 172.
H. Boneschans, Pretoria, bus 831.
K. Bonsma, Steynsburg, K. K.
C. Bos, Dzn, Henneprivier, Pretoria.
J. H. Bosch, Nigel, Langzeekoegat, Heidelberg.
A. Bosua, Rustenburg, Waterkloof 4.
H. A. Bornebusch, Pretoria, bus 1294.
A. K. Bot, Pretoria, bus 831.
J. van Bruggen, Braamfontein, bus 62.
Mej. M. van Bruggen, Johannesburg, 134. Beckerstraat.
Mej. P. H. van Bruggen, Johannesburg, 134. Beckerst.
Mej. Buchner, Daspoort.
W. Dekkers, Pretoria, Post restante Zeekoegat.
H. van Dellen, Langlaagte, Kinder Tehuis.
P. T. Derwig, Hartebeestfontein, via Heidelberg.
G. B. Donn, Jeppe, Gvt School.
W. van Drummelen, Zeerust, bus 6.
Mej. H. Evers, Ermelo, Uitkomstschool.
Mevr. di Gazar, Pretoria, Troyestraat 174.
P. van Gent, Bethlehem, O. R. C.
G. de Graaff, Hammanskraal.
J. J. Hartzenberg, Muldersdrift, Rietfontein.
J. Hagen, Wemmershoek, Lijdenburg.
P. S. Heslinga, Hartebeestspruit, via Premier Mine.
M. Hollebrands, Pretoria, Proesstraat 147.
P. R. Huizinga, Germiston, Railwaystreet 50.
Mej. H. Jansen, Pretoria, Daspoortschool.
J. E. Jurgens, Buffelkloof, Pilandsberg, dist Rustenburg.
A. Kat, Zeerust.
J. Kat, Weltevreden, 544, dist Krugersdorp.
Mej. J. Kehrer, Johannesburg. Beckerstraat 134.
W. Klooster, Middelburg, bus 16, Transvaal.
P. J. Kloppers, Machadodorp, bus 9.
B. B. Kloppers, Jacobsdal, dist Marico.
J. H. G. Koelman, Bronkhorstspruit, Tweefontein.
Mej. A. Knobel, Jeppe, Opvoedingsinstituut.
F. J. J. de Kock, Buurmansdrift, dist Marico.
A. H. Kooijker, Potchefstroom, bus 229.
Mej. J. W. C. Lagerwei, Turffontein, Gvt. School.
J. C. van Leeuwen. Bapsfontein, dist Pretoria.
A. W. Liebetrau, Standerton, bus 159.
H. de Liefde, Krugersdorp, bus 124.
J. Lugtenburg, Belfast, Transvaal.
J. van Luipen, Hatherley, Donkerhoek.
Mej. C. van der Mark, Pretoria, Schubartstraat 303.
R. van Mazijk, Maraisburg, bus 21.
H. Meester, Klerksdorp.
J. van Melle, Bronkhorstspruit.
W. Mennega, Bapsfontein, dist Pretoria.
L. Meyer, Fordsburg, Crow Road 64.
G. van Moerkerken, Benoni, bus 145, Putfontein.
W. van der Neut, Rustenburg, bus 93, Boschfontein.
Mej. C. Nieuwenhuize, Millvale, dist Rustenburg.
C. Nieuwenhuijs, Ermelo, Uitkomstschool.
J. G. Obermeyer, Belfast, Schoongezicht.
B. J. Ockeloen, Bronkhorstspruit.
W. Offringa, Bosmanspan, dist Middelburg.
O. van Oostrum, Pretoria, Eendrachtschool.
G. Overbeek, Langlaagte, bus 16.
Mej. J. A. van Oosterzee, Ermelo, Uitkomstschool.
S. Pauw, Elsburg.
Mevr. A. H. Polderman, Premier Mine, bus 141.
H. van Putten, Krugersdorp, 124.
A. Poen, Machadodorp, Waterval.
W. P. J. Poen, Vrijheid, bus 86.
Dr. H. Reinink, Pretoria, Parkstraat, 734.
H. Reynolds, Klaarstroom, Zeerust.
J. B. Jansen van Rijssen, Reddersburg, O. R. C.
G. J. Jansen van Rijssen, Remhoogte, Scheerpoort, dist Pretoria.
M. Ribbens, Pretoria, Bloedstraat, 279.
C. J. van Rijn, Kaapstad, St. George Grammar School.
W. Riemersma.
H. H. van Rooyen, Bloemfontein, 22 Victoria Road.
J. Scholtemeyer, Kroondal, Modderfontein, dist Rustenburg.
Mej. S. C. W. Schwartz, Johannesburg, Natalstraat, 7 Bellevue.
B. Spoelstra, Pretoria, bus 424, Boschkop.
A. Stafleu, Kafferskraal 214, Klein Marico.
L. L. Steen, Machadodorp.
Th. Stoffberg, Langlaagte, bus 16.
Mej. L. Stoffberg, Langlaagte, bus 16.
L, Thomassen, Jeppe, Gvt. School.
A. L. H. Theyse. Boesmansfontein, via Greijlingstad.
J. H. Timmerman, Kraalkop, via Randfontein.
Mej. M. Turkstra, Pretoria, Jorrissensstraat.
J. van Twisk, Kalbasfontein, bij Losberg.
M. Vaandrager, Pretoria, bus 831.
B. Veenemans, Pretoria, Strubenstraat 334.
P. Vermeer, Krugersdorp, bus 123.
P. H. van der Velde, Jeppe, Opvoedingsinstituut.
J. J. de Visser, Pretoria, bus 595.
H. Voordewind, Crissiemeer, Knockdhu, dist Ermelo.
A. J. de Vos, Pretoria, Eendrachtschool.
H. Vrugt, Eikenhof, dist Heidelberg.
F. W. Wagner, Jeppe High School.
S. G. Wiechers, Eikenhof, Alewijnskop via Johannesburg.
G. J. Wissing, Ventersdorp.
W. Wulfsen, Sterkfontein, dist Krugersdorp.
J. Zeinstra, Krugerspost, dist Lijdenburg.
N. C. Zuidervaart, Middelburg, Transvaal, bus 11.
J. C. Zwagemaker, Bethal, bus 72.

Mercuur-Stoomdrukkerij J. H. de Bussy, Amsterdam.